

Томаж Шаламун

КУЛА

МЕД И ХОЛОФЕРНЕС

Изумио сам такву машину, да су зеби, која је
зинула, сручили у кљун вреће врућег бетона. Ко је полизао
бомбоне у бетону, не зна се. Ко је потом оживео

бетон, не зна се. Зеба једри. Зеба
поје. Где си, Еуђенијусе? Срљаш попреко и
ноктима отвараш огрезлину. Ти, болест обриса, ја -

воза. Линда Бирдс управља возилом, чија је кућа испод
Татера. Кондор ослађује птицу. Панталоне ми воњају на
бензин. Видиш вртлог? Видиш вртлог? Видиш

лакат анђела? Успео ме је ка оним викиншки
распоређеним стенама. Зебре имају састругане
очи... Ибрахим, Драго и Миклаж су цареви.

Јод прокључа птици главу, која умире у блату. Ја
прождирем хлеб. Шта си из унутарњег мрака
видео, да ли си га заслужио? Цепане на

двоје и сребром опточено искривљење
главе штапа за испомоћ? Падобраном
пренесене кутијице меда, које су обезбедили

јеленски рогови? Питагора је плен. Маца му
лиже уши лети и зими. Прибадаче су

усмеравале крв светаца. На шљунку трење

камења. Дирану гурам главу даље од
стола. Грудва је за човечанство томбола. И на
тањиру онај голубић. Madre perla. Сива глава.

ГРИШИН ФЕС

Вату разрезати и прочитати кулинарство.
Касне прсти руке да се обесе о доњу
вилицу. Вољан сам испити чаши дно. Ганимед

застаде у баштенском вењаку. Јер су уз путић расле
руже. Видиш како сам им посекао главе?
Видиш како као официр стајем на њихов скалп?

Поливали су ме млазевима вреле воде, да би ми учврстили
брке. Касандри су ољуштили глеђ са зуба.
Дабоме корачам по црној шљиви. Салутира и

корача напред по црној шљиви. Измивена посуда, ако
озрачиш јелена, бљује уназад у
уста и очи. Краљ вести, упреже санке, гази чоју и

хајдучку траву. У шољици су цветова листови. Позивају к
месечевом празнику. Великани се боре за карте. Великани грабе

лишће. Грабуље одоше, песак остаде, грабуље
одоше, земља остаде. Пуфф! Држалица грабуље удари
великана по глави, јер је неко згазио ципелом на

зупце. Кошуте су опеке међ катедралама. Дрвосече се
склањају, дижу, склањају, градска већница се збила на
гребену. Пауну се смилује језеро. Замени:

зоб за вештачки камен, дрвосечу за дрвену
лађу. Маглице дивљају у стрипу. Коњ воли
белину. Просјак, који штапићем бије по рубу

звона, из шешира лију песак и киша.
Десни су топло гнездо. Извуци врчеве из глине.
Сребренку су уграбили Турци, док је пила воду.

ГУМНО ГРАДИВА И ТРЕБЉЕЊЕ READER'S DIGEST

Живи ној. Живи ној. Живи песак.
Живи креч. Жива трава. Бели сок пијанина Аида,
неприпремљен да изветри. Они

прегажени овцама (испод) Гриша и Беатриче
(горе) разговарају. Препознају се у
ћобету, сандуку, бунди, слици, маховини и утабаној

земљи. Под таквим углом неба
недопуштено је сликање. Телеса су завијена у
трубу. Одјави одступницу. Обриши очи.

Престани лоповичити. Гребенуша мучи.
У госте одлазимо са својим животима.
Овде сам само дивљао и дотакао се простирке

жутим раменом. Не знам, шта је реч.
Да дрекнем на мољца, кад на белом пешкиру опазиш
шкорпију? El Alamein! Која је разлика?

Ромел је пољубио ручице неба, па
га је мој стриц Рафко Перхавц из својега
авиона над Сахаром распршио.

DIRAN ADEBAYO

Крит је валовнина. Кад је пони сипио.
Лежим на простирци. Немачки овчар је лала.
Диране! Ружа цвета сама себи. Не подсећаш ме

на њу, подсећаш ме на себе. Перују показујеш лук за
крикет и окрепљен, окрепљен, устајеш, ја сам твој
афрички одрпанац. Диране! То је било утабано

тло. Потом је дошла Беатриче. Овце су
помрле. Њихови господари пузе у
санкама. Шоендорф је ходио. Ово сам прерадио,

ту су и сад Лаур, Перу и Хуан
 домаћини. Перу нас дозива да гледамо
 месец. *Bella mogena bianca*. Нубијцу главу

померити. Прозор и путник и једро, ко пије
 одблеске. Пољупци светлости кроз лишће дрвећа, тамо се
 два птића кљуцају. Свитер виси мртав на
 вериги близу лавље главе, лажем, близу беле постељине,
 истина је. Слушаш птице како поју, Диране,
 знаш да сам те заборавио. Ловци имају пушку и

стоје. Биће зима. Трачнице биће залеђене и
 они, који се сад туже у сновима - већ
 су их овце прегазиле - разлиће се са длана.

SAN PIETRO A CASCIA Z MASACCIOM

Ужарена бела лулице, што се смејеш дубоко у
 Христовим очима, жар забезекнута, враћа се. Влажан
 фластер, обавијен око главе, боли ли те? Фра Анђеликов
 језик је плехан, мрави на њему су брда
 Тоскане. Шта ли је полило Фра Анђелика, пре њега
 нико није био тако поливен. Локвањи израстају из воде.
 Козје ногице бришу копију. Силу окренути, оставити,
 овлажити. Уложити. Унатраг ићи. Приложити прсте, потом
 пете. Не гледати. Мотрити. Жудети сунце. Одакле
 је зеленило? На прозорима видело? Фра Анђелико имао је
 семиш ципеле, семиш руке. Лептир, који доплива из
 модрине неба, ружа не подвија ноге, само човек
 подвија ноге. Људи се потапају у моје срце,
 слободни. Фра Анђелико је сасуо ведро на себе.

ДА СЕ РАЗДЕВИЧИМО

Глина тихих расејања је вода, ако је
 удари весло пљоштимице, ужути? Од
 куд сва та вуна по стењу? Шаље ли

месец компас? Боја пера, длаке,
 коже и роптање срца под вулканима,

све зависи од тачке забоденог
шестара. Двор опонаша реку. Тери је
имала у себи шездесет стопа дугу
пантљичару. Тада је двор победио.

Тиква, бачва, али грубо речено, тело,
би састављено ко у бабушке: подрум у
подруму. Тачке прошивене су мирисале на

лимунове. Затим је започео длан трљати
брадавицу. Коњици у подземљу су
почели отварати споредни улаз. Тако

смо открили бакљу пољане, која се
стаде спаривати са сагом. Није више било капетана
Баде. Појавила се реч

anitra. Недужни су сачинили огрлицу.
И тако смо живели. Опет су нам
почеле кувати Касандре, дивне
мајмунске монструме испод Карпата. И прамен
ми је пољубио коњ. Гудита ми нуди
врат. Не правим више осмице бициклом.

КЛИЗАЉКЕ

Појма немам, акавих седамнаест боја би ме
Преплавило, седамнаест лево-коцки креча, стрела.
Само послушни и видећеш димић, димић не видиш,

димић је у твојој глави (класична terra cotta)
уплив, јер сам вечерао ranna cotto, хоћу рећи
димић не видиш, били смо и хтео сам

говорити о ловцима, јер њих стрељају (Библија)
зашто њих стрељају (Библија) то се већ чује
сада, међу типкама их је превише, непрестано

пуцају, уништавају питому дивљину са ренесансних
слика (disegno), као макар ја (нервозан)
иступамо и делимо се на гониче,

једни лако испраћају деда и путем све
лепрша (Breughel), али тада га нисам познавао,
као што сам познавао Лочје, Шентвид у Песници,

Шчавнице, терасу, која је издржала бика и како се
није смело појесити ниједно зрно грожђа,
ако није било сервирано с чашом воде.

Куда су отишли сви они рибњаџи, поплавили су их због
електране и вигвама у паткама, које су пливале по
Људском врту, сви они клерици, који су се гостили са

либералних трпеза (све су добили натраг, допшио)
и нисам никуд ишао, никуд клизао, само онај
креч је то наговештавао. Гондола је остала на

површини, шалови су лепршали, ко смо, пуфф, пуфф,
такмичили смо се на замрзлој Ринжи. Онај фазан на
Совретовој трпези није био одстрељен зимус. Никад.

КОД БАРОНИЦЕ BEATRICE MONTI DELLA CORTE VON REZZORI

Бакропис, лепи бели бакропису, јеси без људскости,
бестелесан. Шта ако смо се завихорили, или почели да се
обрћемо
као пропелер такође жабе, црни скакутани, шљивак би
дозивали,

да не би ваздух био сувише разређен, тамо, куда гремо. Биће
акције? Блистаће? Будиће фантазме? Расипање
дрвећа, само жице хитро навијене у клобучић? Франк!

Једем те, након дуго времена, рецимо, Приможовим
посредовањем, и то, шта каже Џон, где забости коље.
Џон то не каже, ја о томе тему правим,

Џон би радо дошао у Словенију, али остали смо између
суварака, папрати, травчица, буковог лишћа, Максимилијана
Дорнерја би се готово заболо у тврдо букве, гле, како је

блед, ниси свестан да си попио превише, долива Метка,
увек се појави и спаси ме, од кад имам њу миран сам.,
имам дом, ништа више ме не растрже, умрло, да,

али сви ћемо умрети, али то је лепши део, наравно кад куцне час,
не сад, ево, овде мањају метафоре, метафоре су
потапања, набрекли уд, дисиминација

Фламанана, они су се заиста уздигли, а где смо ми, још
увек вртимо онај пропелер, призивање музе,
јасно, јер сам усред ноћи устао, прекуцао

(на диск унео) шта смо радили са Петром. Хоџао
по собама као јастреб и шапутао, јеси ли? Јеси
ли? Био сам животиња, отргао сам га од Тапуе,

Тапуа слуша Руфуса, ја га обожавам, онда кад сам
Јосхуа водао у Луко, стално смог а слушали, мислим
да већ летимо, или се бар тако чини мојему ја,

ту сам сад, Беатриче, заиста бесан, јер сам потрошио
сате и сате са оним просечњаком професором, Клаудијем
Магрисом, заиста пренадувана је слава у којој једва да је чуо
за Гришу. Беатриче је била најлепша женска у своје
доба иако се скитала по Милану тада,
ништа Татјана, ништа Нина, једва Моника Вити, па још

ова, прилепљена уз Антонионија осушила се,
ево, ту ништа није метафора, Јуре би био задовољан,
не би био, било би му сувише лакомислено, остали смо, где

смо затечени, остајемо имали смо леп живот,
имамо га. Видео сам паука, кад сам се бријао,
le matin le chagrin, морам заиста нешто хитно обавити,

ако ме још данас позову горе, да би остало понешто за
људе. Како, непрестано ме питају даровити,
како? Ево, Беатриче се купа, слушам пљускање воде.

Прејев са словеначкој Ирена Одер и Миљурко Вукадиновић

О ПРИРОДИ НЕЗАХВАЛНОГ ПОСЛА

(маргиналија уз Шаламунове њесме)

“Дивно је бити нечитак“, одувек сам се уљуљкивао у томе. Све док нисам био принуђен да одем Одавде (Србија) у други језик - онда сам разумео сву тежину овог наизглед лаког поетичког задатка...

Кад сам овог гадног лета, као гост Друштва словеначких писаца, где је представљен мој књижевни и преводачки рад, где сам представио и два своја и словеначка превода (Шаламун - *Балада за Мејку Крашовец* и Косовел - *Инијеџрали*) на румунски језик, кад сам примио као леп и редак пријатељски гест овај прегршт необјављених песама једног од највећих песника данас, залуд сам се обрадовао...

Опет сам видео да је Шаламун непреводив!

О каквој је непреводивости реч?

Није реч о архаизмима (њих готово и да нема уопште), није реч о неологизмима (мада понекад искрсну али то нису прави - чешће се ради о приватизму или мистификацији а не језичком исклизнућу или пак прекорачењу), да, граматику понекад благо нарушава али то је готово неопазиво...

Једноставно, драги Градинари, он је херметичан.

Понекад не таман, готово непрозиран, не нејасан или замагљен већ замандаљен иза врата чији кључ баш нама недостаје...

Тај херметизам не допушта аутору да се понавља (његови образци поетске акције се донекле могу систематизовати / разлучити али и кад се понове, макар делимице нису замор у материјалу). Код њега нема *џрошења модела* или *џресликавања*

- шаламуњање је безгласно и лично, као срчани напад или напад крпеља...

То је, дакле, неизлечиви херметизам, коме са ја дубоко клањам и овога пута. Као да је реченица коју сам 18. јула у Љубљани Томажу **јавно** пожелео, на вест да је постао словеначки академик - да не подлегне конјуктурним и поезијогубним сваковрсним национализмима и да остане до краја херметичан - та жеља се **џајно** окренула против мене...

Зато ове песме које сам урадио са сјајном/племенитом колегицом Иреном Одер именујем препевима...

ваши Градинар, М.В.